

Аналітична записка з питань порівняльного законодавства щодо особливостей приєднання до Єдиної зони платежів у євро (SEPA)*

***Анотація.** В аналітичній записці досліджено умови приєднання до Єдиної зони платежів у євро (SEPA) та досвід окремих держав-членів і держав-кандидатів Європейського Союзу з метою вивчення можливостей застосування перехідних періодів або відстрочення окремих технічних чи регуляторних вимог Союзу в цій сфері.*

***Ключові слова:** Єдина зона платежів у євро, SEPA, євро, критерії приєднання, гнучкість умов вступу, інтеграція до Європейського Союзу.*

Вступ

Єдину зону платежів у євро (Single Euro Payments Area, далі – SEPA) було створено у 2008 році спеціально для єврозони як аналог платіжної системи SWIFT. Її перевагами стали: однакові умови для переказів між 36 державами-учасницями й у межах кожної держави; простота здійснення переказів на території Європи; безпека платежів і захист від фінансового шахрайства; швидкість переказів та низькі банківські комісії; розгалужена мережа залучених фінансових установ тощо.

Приєднання України до Єдиної зони платежів у євро є важливою умовою економічної інтеграції з Європейським Союзом (далі – ЄС) і фінансової прозорості держави. За даними Кабінету Міністрів України таке приєднання має також значний економічний ефект – на міжнародних переказах Україна може економити 70-100 млн євро щороку, а для 120 тис. українських малих та середніх підприємств, які регулярно експортують товари та послуги до держав-членів ЄС, річна економія може скласти приблизно 4 тис. євро на одне підприємство¹.

У звіті Європейської Комісії² щодо вільного руху капіталу (розділ 4) Україні рекомендовано:

- продовжити прогрес у напрямі лібералізації руху капіталу та, наскільки це дозволяють обставини, поступово скасувати додаткові обмеження, запроваджені воєнним станом;
- поглибити узгодження законодавства з Директивою про платіжні послуги, Регламентом SEPA, Регламентом про транскордонні платежі та Директивою про електронні гроші;
- досягти прогресу в боротьбі з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму: відповідно до Плану Ukraine Facility впровадити таку Національне оцінювання ризиків згідно з оновленою методологією національного оцінювання ризиків відмивання грошей та фінансування тероризму в Україні та

¹ Україна на шляху до єдиної зони платежів в євро SEPA: фінансовий безвіз, прозорість і нові можливості. Вебсайт Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-na-shliakhu-do-iedynoi-zony-platezhiv-v-ievro-sepa-finansovyi-bezviz-prozorist-i-novi-mozhlyvosti>

² COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT. Ukraine 2025 Report. Accompanying the document COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS 2025. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52025SC0759>

створити реєстр банківських рахунків для фізичних осіб й особистих банківських скриньок відповідно до законодавства ЄС; запровадити додаткові заходи щодо реєстрації бенефіціарної власності для всіх типів корпоративних та юридичних осіб в Україні, включно із трастами.

Ця аналітична записка розглядає критерії приєднання до Єдиної зони платежів у євро та досвід входження до SEPA окремих держав із метою вивчення можливостей застосування перехідних періодів або відстрочення окремих технічних чи регуляторних вимог.

Основна частина

1. Критерії приєднання до SEPA.

Правову основу функціонування Єдиної зони платежів у євро становить низка директив та регламентів ЄС, основні з яких наведено у табл. 1.

Табл. 1

Назва акта	Предмет регулювання
Регламент (ЄС) № 260/2012 Європейського Парламенту та Ради від 14 березня 2012 року про встановлення технічних та комерційних вимог до кредитних переказів і прямого дебетування в євро та про внесення змін до Регламенту (ЄС) № 924/2009 ³ (далі – Регламент № 260/2012)	Встановлює правила для кредитних переказів та прямих дебетових операцій, деномінованих у євро в межах ЄС, якщо учасники операції знаходяться в ЄС, або якщо єдиний постачальник платіжних послуг, залучений до платіжної операції, знаходиться в ЄС.
Директива (ЄС) 2015/2366 Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2015 року про платіжні послуги на внутрішньому ринку, про внесення змін до Директив 2002/65/ЄС, 2009/110/ЄС та 2013/36/ЄС і Регламенту (ЄС) № 1093/2010 та про скасування Директиви 2007/64/ЄС ⁴ (далі – Директива 2015/2366)	Встановлює правила щодо прозорості умов та вимог до інформації щодо платіжних послуг та відповідні права та обов'язки користувачів і постачальників платіжних послуг.
Директива Європейського Парламенту та Ради 2009/110/ЄС від 16 вересня 2009 року про започаткування та здійснення діяльності установами-емітентами електронних грошей та пруденційний нагляд за ними, про внесення змін до директив 2005/60/ЄС і 2006/48/ЄС та про скасування Директиви 2000/46/ЄС ⁵ (далі – Директива 2009/110/ЄС)	Встановлює правила здійснення діяльності з випуску електронних грошей, а також започаткування, ведення та пруденційного нагляду за діяльністю установ-емітентів електронних грошей.
Регламент (ЄС) 2021/1230 Європейського	Встановлює правила щодо транскордонних

³ Consolidated text: Regulation (EU) No 260/2012 of the European Parliament and of the Council of 14 March 2012 establishing technical and business requirements for credit transfers and direct debits in euro and amending Regulation (EC) No 924/2009. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02012R0260-20240408>

⁴ Consolidated text: Directive (EU) 2015/2366 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2015 on payment services in the internal market, amending Directives 2002/65/EC, 2009/110/EC and 2013/36/EU and Regulation (EU) No 1093/2010, and repealing Directive 2007/64/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02015L2366-20250117>

⁵ Consolidated text: Directive 2009/110/EC of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 on the taking up, pursuit and prudential supervision of the business of electronic money institutions amending Directives 2005/60/EC and 2006/48/EC and repealing Directive 2000/46/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02009L0110-20180113>

Парламенту та Ради від 14 липня 2021 року про транскордонні платежі в Союзі ⁶ (далі – Регламент 2021/1230)	платежів та прозорості комісій за конвертацію валюти в межах ЄС.
Регламент (ЄС) 2015/751 Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2015 року про міжбанківські комісії за платіжні операції з використанням платіжних карток ⁷	Встановлює єдині технічні та бізнес-вимоги до платіжних операцій на основі карток, що здійснюються в межах ЄС, де розташовані як постачальник платіжних послуг платника, так і постачальник платіжних послуг одержувача платежу.
Регламент (ЄС) 2023/1113 Європейського Парламенту та Ради від 31 травня 2023 року про інформацію, що супроводжує перекази коштів та певних криптоактивів, та про внесення змін до Директиви (ЄС) 2015/849 ⁸ (далі – Регламент 2023/1113)	Встановлює правила: - щодо інформації про платників та одержувачів платежів, що супроводжує перекази коштів у будь-якій валюті, а також щодо інформації про ініціаторів та бенефіціарів, що супроводжують перекази криптоактивів, з метою запобігання, виявлення та розслідування відмивання грошей і фінансування тероризму, якщо принаймні один із постачальників платіжних послуг або постачальників послуг криптоактивів, що беруть участь у переказі коштів або переказі криптоактивів, зареєстрований в ЄС; - щодо внутрішньої політики, процедур та контролю для забезпечення впровадження обмежувальних заходів, якщо принаймні один із постачальників платіжних послуг або постачальників послуг криптоактивів, що беруть участь у переказі коштів або переказі криптоактивів, зареєстрований у ЄС.

У 2024 році встановлені згаданими вище документами критерії приєднання до Єдиної зони платежів у євро зазнали суттєвих змін, зокрема стали жорсткішими.

Європейська платіжна рада (далі – ЕРС), розглядаючи заявку уповноваженого органу будь-якої держави-заявника щодо приєднання до SEPA, виходить із відповідності таким критеріям:

А. Відносини з ЄС.

Заявник повинен продемонструвати, що держава або територія, з якої він здійснює діяльність, має:

- міцні економічні зв'язки з ЄС;

⁶ Consolidated text: Regulation (EU) 2021/1230 of the European Parliament and of the Council of 14 July 2021 on cross-border payments in the Union (codification). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02021R1230-20240408>

⁷ Regulation (EU) 2015/751 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2015 on interchange fees for card-based payment transactions. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32015R0751>

⁸ Regulation (EU) 2023/1113 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on information accompanying transfers of funds and certain crypto-assets and amending Directive (EU) 2015/849. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1113/oj/eng>

- міцні правові відносини з ЄС, включаючи договори та двосторонні угоди, укладені між територією або державою, з якої він здійснює діяльність, та самим ЄС та/або державами-членами ЄС, а також практику прийняття норм або стандартів ЄС у національному законодавстві у сфері платіжних послуг на мінімальному рівні для платежів у євро.

В. Критерії забезпечення рівних умов з іншими учасниками схеми SEPA.

Заявник повинен продемонструвати, що участь його установ у схемі SEPA може відбуватися на основі рівних правових та регуляторних умов з іншими учасниками схеми. Зокрема, Заявник має продемонструвати:

- що положення чинного законодавства ЄС/Єдиної економічної зони (далі – ЄЕЗ), що стосується платіжних послуг у євро на території або в державі, з якої він здійснює свою діяльність, ефективно представлені в законах або в обов'язковій практиці, що застосовується для платежів у євро;

- що положення, еквівалентні Розділам III та IV Директиви 2015/2366 (зі змінами та доповненнями), положенням Регламенту 1113/2023 (зі змінами та доповненнями), та положенням статті 5 та Додатка до Регламенту 260/2012, що встановлюють технічні та бізнес-вимоги до кредитних переказів та прямих дебетів у євро, представлені в законах або в обов'язковій практиці, що застосовується для платежів у євро в державі, з якої він здійснює свою діяльність;

- що банківське або фінансове регулювання в державі або на території, з якої він здійснює діяльність, є еквівалентним Директиві 2013/36/ЄС про доступ до діяльності кредитних установ та пруденційний нагляд за кредитними установами та інвестиційними фірмами, а регулювання інших постачальників платіжних послуг є еквівалентним Директиві 2015/2366;

- що процеси боротьби з відмиванням грошей у державі або на території, з якої він здійснює діяльність, є еквівалентними Директиві (ЄС) 2015/849 (зі змінами та доповненнями) про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму, а також що держава або територія, з якої він здійснює діяльність, не внесена до чорного списку Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF);

- що всі фінансові санкції Ради Безпеки ООН застосовуються в державі або на території, з якої він здійснює діяльність, тією ж мірою, що й в ЄС;

- що держава або територія, з якої він здійснює діяльність, або ратифікувала Римську конвенцію про право, що застосовується до договірних зобов'язань, від 19 червня 1980 року, з наступними змінами, або має положення у своєму внутрішньому законодавстві, які еквівалентні правилу про «свободу вибору права», викладеному у статті 3 Регламенту (ЄС) № 593/2008.

С. Інші правові та регуляторні критерії.

Заявник повинен продемонструвати, що положення, еквівалентні законодавству ЄС про конкуренцію, ефективно представлені в законодавстві держави або території, з якої він здійснює діяльність, або в обов'язковій практиці, що застосовується до Заявника.

Відсутні закони або інші індивідуальні акти щодо Заявника (наприклад, санкційне законодавство), які б забороняли або перешкоджали транскордонним операціям між установами, які представляє Заявник, та учасником схеми SEPA.

Передача даних будь-якій установі Заявника учасником схеми SEPA не створить жодних правових чи регуляторних проблем для такого учасника схеми SEPA (наприклад, згідно з чинним законодавством про захист даних).

Не має бути жодних податкових, регуляторних чи операційних проблем, які зробили б будь-яку з установ Заявника недобросовісно конкурентною порівняно з іншими учасниками схеми SEPA.

D. Ринкові та операційні критерії.

Заявник повинен продемонструвати:

- здатність використовувати євро для платіжних операцій у державі або на території, з якої він здійснює свою діяльність;
- значний обсяг транскордонних платежів у відносному вираженні з держави або території, з якої він здійснює свою діяльність, до або з територій зони євро. Однак цей обсяг не повинен бути таким, що може операційно порушити або спотворити роботу ЕРС.

E. Додаткові критерії для збереження цілісності схеми SEPA.

Відсутні політичні, соціальні або взаємні проблеми, які могли б зашкодити репутації ЕРС щодо визнання установ Заявника такими, що мають право брати участь в ЕРС.

Європейська Комісія і банківський та/або платіжний регулятор(и) у державі або на території Заявника провели консультації та не заперечували проти включення Заявника до географічного охоплення схеми SEPA.

Розмір економіки держави або території, з якої працює Заявник, стосовно платежів у євро, не є таким, щоб створює ризик спотворення або збоїв у функціонуванні схеми SEPA.

Враховуючи усе наведене вище, процедуру прийняття рішення щодо допуску Заявника до схеми SEPA відображено на рис. 1.

Розгляд Заявника на відповідність критеріям участі	- Перш ніж допустити установи Заявника до участі у схемі SEPA, ЕРС повинна прийняти рішення щодо Заявника(ів) з урахуванням критеріїв участі. - Секретаріатом ЕРС можуть бути проведені попередні індивідуальні обговорення із Заявником, щоб визначити, чи відповідає він критеріям участі.
Юридичний висновок щодо Заявника	- Заявник має надати юридичний висновок, який демонструватиме його відповідність критеріям участі. - Юридичний висновок розглядається Групою юридичної підтримки ЕРС (далі – LSG), яка визнає, чи зможе Заявник брати участь у схемі SEPA на рівних умовах з іншими учасниками, що базуються в ЄЗ. LSG розглядає також будь-які заяви або підтвердження відсутності заперечень від установ.
Рішення	- Після розгляду LSG рішення щодо участі установ Заявника у схемі SEPA подається до Ради ЕРС для офіційного визнання. - Рішення LSG має супроводжуватися оцінкою та рекомендацією Ради з управління платіжними схемами, зокрема щодо будь-якого передбачуваного впливу приєднання установ Заявника до схеми SEPA.
Періодичний перегляд членства	ЕРС залишає за собою право проводити періодичні перевірки щодо постійного дотримання Заявником критеріїв успішної участі.

Рис.1.

2. Поетапне (відтерміноване) впровадження стандартів ЄС.

Для більшості норм права, які запроваджуються у фінансовому секторі в ЄС, передбачаються перехідні періоди. Це, зокрема, зумовлено такими причинами, як обов'язкове входження до схеми SEPA усіх держав-членів ЄС (зокрема щойно прийнятих) та використання деякими державами поряд із євро національної валюти.

Наприклад, у 2024 році було прийнято Регламент (ЄС) 2024/886 Європейського Парламенту та Ради від 13 березня 2024 року про внесення змін до регламентів (ЄС) № 260/2012 та (ЄС) 2021/1230 і директив 98/26/ЄС та (ЄС) 2015/2366 щодо миттєвих кредитних переказів у євро⁹ (далі – Регламент 2024/886). Передбаченими змінами до Регламенту 260/2012 було впроваджено нові норми щодо миттєвих кредитних операцій, комісій за кредитні перекази та перевірок отримувача платежу, користувачів послуг та постачальників платіжних послуг, які пропонують миттєві кредитні перекази, з метою встановлення, чи є користувач послуг особою або організацією, на яку поширюються цільові фінансові обмежувальні заходи. Запровадження цих норм передбачено в різні терміни (табл. 2).

Табл. 2.

Норма	Термін запровадження для держав зони євро	Термін запровадження для держав, що не входять до зони євро
<i>Стаття 5a</i> Миттєві операції з переказом кредиту	Отримання миттєвих кредитних переказів у євро – до 9 січня 2025 року; надсилання миттєвих кредитних переказів у євро – до 9 жовтня 2025 року.	Отримання миттєвих кредитних переказів у євро – до 9 січня 2027 року; надсилання миттєвих кредитних переказів у євро – до 9 липня 2027 року.
<i>Стаття 5b</i> Комісії за кредитні перекази та перевірка отримувача платежу	До 9 січня 2025 року.	До 9 січня 2027 року.
<i>Стаття 5c</i> Перевірка отримувача платежу в разі кредитних переказів	До 9 жовтня 2025 року.	До 9 липня 2027 року.
<i>Стаття 5d</i> Перевірка користувачів послуг постачальниками платіжних послуг, які пропонують миттєві кредитні перекази, з метою встановлення, чи є користувач послуг особою або організацією, на яку поширюються цільові фінансові	До 9 січня 2025 року.	До 9 січня 2025 року.

⁹ Regulation (EU) 2024/886 of the European Parliament and of the Council of 13 March 2024 amending Regulations (EU) No 260/2012 and (EU) 2021/1230 and Directives 98/26/EC and (EU) 2015/2366 as regards instant credit transfers in euro. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32024R0886>

обмежувальні заходи		
----------------------------	--	--

Щодо миттєвих операцій із переказом кредиту встановлено й інші строки: до 9 червня 2028 року постачальники платіжних послуг, що розташовані в державі-члені ЄС, валютою якої не є євро, не зобов'язані пропонувати постачальникам платіжних послуг платіжну послугу надсилання миттєвих кредитних переказів у євро з платіжних рахунків, деномінованих у національній валюті цієї держави-члена, протягом часу, коли ці постачальники платіжних послуг не надсилають і не отримують транзакції немиттєвих кредитних переказів у євро стосовно таких рахунків.

Крім того, постачальники платіжних послуг, які є установами-емітентами електронних грошей, розташованих у державі-члені ЄС, валютою якої є євро, повинні запропонувати постачальникам платіжних послуг платіжну послугу надсилання та отримання миттєвих кредитних переказів у євро до 9 квітня 2027 року, а постачальники платіжних послуг, які є установами-емітентами електронних грошей або платіжними установами, розташованими в державі-члені, валютою якої не є євро, мають запропонувати таку послугу до 9 квітня 2027 року, а також платіжну послугу надсилання миттєвих кредитних переказів у євро – до 9 липня 2027 року.

Також держави-члени ЄС до 9 квітня 2025 року встановлюють правила щодо санкцій, що застосовуються за порушення цих норм, та вживають усіх необхідних заходів для забезпечення їх виконання. Такі санкції мають бути ефективними, пропорційними та стримувальними. Держави-члени ЄС до 9 квітня 2025 року повідомляють Європейську Комісію про ці правила та заходи, а також негайно повідомляють її про будь-які наступні зміни.

У зв'язку із запровадженням нових норм статтею 16 Регламенту 2024/886 передбачалося, що якщо євро буде запроваджено як національну валюту в державі-члені ЄС до 9 квітня 2027 року, постачальники платіжних послуг у цій державі-члені повинні розпочати дотримання таких нових норм протягом одного року з дати запровадження євро як національної валюти цієї держави-члена та не пізніше відповідних дат, передбачених для постачальників у державах-членах, валютою яких не є євро. Водночас від них не вимагається дотримання цих норм раніше дат, встановлених для постачальників у державах-членах, валютою яких є євро.

Транспонування передбачених Регламентом 2024/886 змін до директив 2015/2366 та 98/26/ЄС мало відбутися до 9 квітня 2025 року. Держави-члени ЄС у цей строк мали прийняти, опублікувати та застосовувати закони, нормативні акти та адміністративні положення, необхідні для їх дотримання, а також негайно повідомити про це Європейську Комісію.

До 9 жовтня 2028 року Європейська Комісія має представити Європейському Парламенту та Раді звіт, до якого, за потреби, додається відповідна законодавча пропозиція. До 9 квітня 2027 року подається звіт про перешкоди, що залишаються, для доступності та використання миттєвих кредитних переказів. У цьому звіті має бути оцінено рівень стандартизації технологій щодо використання миттєвих кредитних переказів. Звіт може

супроводжуватися, за потреби, відповідною законодавчою пропозицією Європейської Комісії.

Слід зазначити, що зміни до директив 2015/2366 та 98/26/ЄС, які мали бути транспоновані до законодавства держав-членів ЄС до 9 квітня 2025 року, подекуди імплементовані з порушенням строків або на теперішній час не імплементовані деякими державами. Так, у *Болгарії* відповідний закон був прийнятий лише 24 липня 2025 року (опублікований 5 серпня 2025 року), а *естонський* Закон про платіжні та розрахункові системи¹⁰ було змінено Законом від 18 червня 2025 року, який набув чинності 18 липня. Деякі держави-члени ЄС досі не повідомляли Європейську Комісію про транспозицію нових норм¹¹.

3. Досвід окремих держав щодо впровадження критеріїв схеми SEPA.

У *Словаччині* було ухвалено Національний план запровадження євро у Словацькій Республіці¹², підготовлений Національним банком Словаччини (далі – НБС) у співпраці з Міністерством фінансів Словацької Республіки та схвалений Урядом у липні 2005 року. Цей план був ключовим сценарієм, який детально описував технічні, організаційні та законодавчі кроки для банків та корпорацій під час переходу на євро з 1 січня 2009 року.

Імплементация пакету актів SEPA здійснено внесенням змін до Закону Словаччини про платіжні послуги та про внесення змін до деяких законів¹³ (№ 492/2009 Зб.), яким було уніфіковано правила переказів, прямих дебетів і захисту прав споживачів та імплементовано вимоги Регламенту № 260/2012. Законом було визначено обов'язок використовувати міжнародний номер банківського рахунку (IBAN) як єдиний ідентифікатор для розрахунків та встановлено, що технічні вимоги мають гарантувати, що платіжні системи банку повинні бути сумісними з системами інших банків у межах ЄС. Пункт 7 Додатка до Закону прямо посилається на документи ЄС, які належні до виконання щодо миттєвих платежів у євро.

Вимоги Закону деталізовано Постановою НБС № 8/2009, що встановлює структуру банківського з'єднання, структуру міжнародного номера банківського рахунку та правила щодо видачі конвертера ідентифікаційного коду¹⁴.

Регламентом № 260/2012 було встановлено кінцеві дати переходу на платежі SEPA, зокрема для Словаччини перехідний період встановлено до 1 лютого 2014 року (натомість для деяких держав-членів цей період тривав до 2016 року). Словаччина чітко дотрималася цих вимог, відобразивши перехідний період у Національному плані запровадження євро у Словацькій Республіці.

¹⁰ Makse- ja arveldussüsteemide seadus. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/108072025035>

¹¹ Regulation (EU) 2024/886 of the European Parliament and of the Council of 13 March 2024 amending Regulations (EU) No 260/2012 and (EU) 2021/1230 and Directives 98/26/EC and (EU) 2015/2366 as regards instant credit transfers in euro. National transposition. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/NIM/?uri=celex:32024R0886>

¹² Národný plán zavedenia eura v SR. URL: <https://share.google/wZbqQMgVRDcOuiFE1>

¹³ 492 ZÁKON zo 4. novembra 2009 o platobných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov. URL: <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2009/492/>

¹⁴ Opatrenie č. o8/c10/2009 Vestník NBS. URL: <https://www.epi.sk/vestnik-nbs/2009-c10-o8>

Одночасно у Словаччині було застосовано відтермінування набуття чинності окремих положень щодо створення та функціонування Центрального реєстру рахунків (Centrálny register účtov). Такий реєстр був передбачений Законом № 123/2022 Z. z. про Центральний реєстр рахунків та про внесення змін до деяких законів¹⁵, однак Міністерство фінансів Словаччини знадобилося більше часу для завершення всіх технічних та організаційних аспектів його введення в експлуатацію. Тому термін запуску було офіційно перенесено на 1 липня 2023 року.

Відтермінування створення та функціонування реєстрів у Словаччині (зокрема Центрального реєстру рахунків та реєстрів бенефіціарів/трастів) регулювалося на рівні ЄС через механізм Плану відновлення та стійкості (Recovery and Resilience Plan)¹⁶.

Реєстр трастів у Словаччині функціонує в межах наявних реєстрів (наприклад, комерційного реєстру), але були затримки, пов'язані з повнотою даних про кінцевих бенефіціарних власників трастів. Обов'язок реєструвати трасти було посилено шляхом імплементації Директиви 2015/849 через зміни до Закону № 297/2008 Z. z. про захист від легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом¹⁷.

Хорватія, приєднавшись до ЄС у 2013 році, інтегрувалася в Єдину зону платежів у євро, що вимагало виконання жорстких економічних критеріїв. Запущений Національним комітетом платіжних систем (NPSC) Національний проєкт SEPA (2013)¹⁸ об'єднав внутрішні транзакції (у кунах) та євро на єдиній технологічній платформі задовго до введення євро.

Імплементація директив та регламентів SEPA здійснювалася через Закон про платіжні системи¹⁹, суттєво оновлений у 2018 році для транспозиції Директиви 2015/2366, Закон про впровадження регламентів ЄС у сфері платіжних систем²⁰, а також Закон про впровадження нормативних актів Європейського Союзу у сфері платіжних послуг²¹. Хоча Хорватія перейшла на євро лише 2023 року, вона була зобов'язана впровадити стандарти SEPA (SCT та SDD) до 31 жовтня 2016 року.

У Хорватії функціонує Єдиний реєстр рахунків (Jedinstveni registar računa (JRR)), яким керує Агентство FINA (регулюється положенням Міністерства фінансів Хорватії про єдиний реєстр рахунків від 03 лютого 2014 року

¹⁵ Zákon č. 123/2022 Z. z. Zákon o centrálnom registri účtov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. URL: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2022-123>

¹⁶ Document ST_10156_2021_COR_1 COUNCIL IMPLEMENTING DECISION on the approval of the assessment of the recovery and resilience plan for Slovakia. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=consil:ST_10156_2021_COR_1

¹⁷ 297 ZÁKON z 2. júla 2008, o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov. URL: <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/297/>

¹⁸ REPUBLIKA HRVATSKA Nacionalni plan migracije na SEPA. URL: <https://share.google/tQWTqIpJcJNcMmbbG>

¹⁹ Zakon o platnom prometu. URL: https://www.zakon.hr/z/86/zakon-o-platnom-prometu#google_vignette

²⁰ ZAKON O PROVEDBI UREDBI EUROPSKE UNIJE IZ PODRUČJA PLATNOG PROMETA. URL: <https://share.google/Ek0K4JRG8VyzqtVP>

²¹ Zakon o provedbi uredbi Europske unije iz područja platnog prometa. URL: <https://share.google/SnXzokJ8YvRDsNwTG>

№ 3279²²). У 2019 році було створено Реєстр справжніх (бенефіціарних) власників, який включає дані про трасти та подібні структури. Згідно з вимогами Директиви 2015/849 Хорватія запровадила цей реєстр на підставі статей 32–36 Закону про запобігання відмиванню грошей та фінансуванню тероризму (NN 108/17, 39/19)²³.

Досвід *Литви* в імплементації актів SEPA вважається одним із найуспішніших у ЄС завдяки створенню сприятливого регуляторного середовища для фінтех-інновацій та ранній підготовці інфраструктури.

Закон про платежі²⁴ – це основний акт, який неодноразово оновлювався для транспозиції директив про платіжні послуги, а згодом і вимог Регламенту SEPA. Литва приєдналася до SEPA одночасно зі вступом до єврозони 1 січня 2015 року. Вже з 1 січня 2016 року вимоги SEPA стали обов'язковими для всіх внутрішніх операцій, що забезпечило доволі швидкий перехід від національних стандартів до загальноєвропейських.

Банк Литви 29 жовтня 2015 року створив власну платіжну систему CENTROlink²⁵, що відповідає стандартам SEPA й дозволяє небанківським фінансовим установам отримувати прямий доступ до інфраструктури SEPA. Це стало так званим «магнітом» для фінтех-компаній у 2020–2025 роках.

Литва також уже повністю імплементувала Регламент 2024/886.

Впровадження норм щодо боротьби з відмиванням коштів (AML), ідентифікації клієнтів (KYC) та прозорості бенефіціарної власності в Литві здійснювалося поетапно. Поправками до Закону Литовської Республіки про запобігання відмиванню грошей та фінансуванню тероризму²⁶, які набрали чинності 1 січня 2019 року, законодавчо закріплено обов'язок юридичних осіб збирати дані про бенефіціарів. Стаття 25 цього Закону встановлює прямий обов'язок для всіх юридичних осіб, зареєстрованих у Литві (за винятком тих, чийм єдиним учасником є держава або муніципалітет), отримувати, оновлювати та зберігати точну інформацію про своїх бенефіціарів. Стаття 25-1 Закону для технічної реалізації щодо надання цих даних передбачає регулювання діяльності підсистеми JANGIS (частина інформаційної системи JADIS), яка адмініструється Центром реєстрів.

Інтеграція *Болгарії* до SEPA була тривалим і поетапним процесом гармонізації національного платіжного законодавства із правом ЄС, а також адаптації платіжної інфраструктури до єдиних технічних стандартів функціонування європейського платіжного ринку. Вирішальне значення в

²² Pravilnik o jedinstvenom registru računa. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_12_156_3279.html

²³ Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (NN 108/17, 39/19). URL: <https://www.zakon.hr/z/117/zakon-o-sprjecavanju-pranja-novca-i-financiranju-terorizma>

²⁴ LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKĖJIMŲ ĮSTATYMAS 1999 m. spalio 28 d. Nr. VIII-1370. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.89775/TzsbakDiYS>

²⁵ Dėl Lietuvos banko mokėjimo sistemos CENTROlink veikimo taisyklių patvirtinimo. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/79089460840011e5bca4ce385a9b7048/asr>

²⁶ Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.41300/QiZGdvNAHB>

цьому процесі мало набуття Болгарією статусу держави-члена ЄС та подальша імплементація *acquis* ЄС у сфері платіжних послуг.

З 1 січня 2007 року Болгарія стала повноправним членом ЄС, і з цього моменту вона була включена до географічного простору SEPA. Однак це не означало автоматичної готовності платіжного ринку Болгарії до повноцінного функціонування за правилами SEPA: для цього була необхідна глибока трансформація національного платіжного законодавства та інституційної архітектури.

Першим ключовим етапом такої трансформації стала імплементація Директиви 2007/64/ЄС про платіжні послуги на внутрішньому ринку (наразі втратила чинність). Для імплементації цієї Директиви було прийнято Закон про платіжні послуги та платіжні системи (далі – ЗПППС), який набрав чинності 1 листопада 2009 року. Цей Закон заклав базові правові засади функціонування платіжного ринку, визначив порядок надання платіжних послуг, вимоги до платіжних установ, правила ліцензування та нагляду, а також основні права й обов'язки користувачів платіжних послуг. Юридично саме цей акт створив основу для участі болгарських платіжних установ у схемі SEPA, оскільки забезпечив відповідність національного права мінімальним стандартам Єдиного платіжного ринку ЄС. Згодом цей закон Болгарії був замінений новим ЗПППС від 2018 року²⁷.

Подальший розвиток правової інтеграції Болгарії у схемі SEPA був пов'язаний із прийняттям Регламенту (ЄС) № 260/2012, який установив обов'язкові технічні та комерційні вимоги для кредитних переказів і прямих дебетових списань у євро, зокрема вимоги щодо використання IBAN, строків переходу до стандартів SEPA тощо. На відміну від директив, цей Регламент мав пряму дію в національних правових системах держав-членів, включно з Болгарією. Для держав, що не входять до єврозони, Регламент передбачав перехідний період, який завершився 31 жовтня 2016 року. Від цього моменту євро-платежі в Болгарії мали відповідати тим самим стандартам, що й у державах єврозони, незалежно від того, що національною валютою держави залишався болгарський лев.

Наступним системним кроком стала імплементація Директиви 2015/2366, яка істотно розширила та поглибила регуляторну рамку платіжних послуг. Директива була транспонована новою редакцією ЗПППС, яка не лише замінила попередню правову модель, але й запровадила сучасні вимоги щодо безпеки платіжних операцій, захисту споживачів, доступу третіх сторін до рахунків, а також деталізувала повноваження Болгарського народного банку як наглядового органу.

Для практичного функціонування SEPA в Болгарії також було прийнято Закон про заходи проти відмивання грошей²⁸, який є складовою частиною законодавства, прийнятого на імплементацію стандартів ЄС у сфері боротьби

²⁷ Закон за платежните услуги и платежните системи. Вебсайт Българска народна банка. URL: https://bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_law/laws_payment_services_bg.pdf

²⁸ ЗАКОН ЗА МЕРКИТЕ СРЕЩУ ИЗПИРАНЕТО НА ПАРИ. URL: <https://lex.bg/bg/laws/ldoc/2137182924>

проти відмивання коштів, зокрема Директиви Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2015/849 від 20 травня 2015 року про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму, про внесення змін до Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 648/2012 та про скасування Директиви Європейського Парламенту та Ради 2005/60/ЄС та Директиви Комісії 2006/70/ЄС. Крім цього, цілою низкою нормативно-правових актів було імплементовано Директиву Європейського Парламенту та Ради 2013/36/ЄС від 26 червня 2013 року про доступ до діяльності кредитних установ та пруденційний нагляд за кредитними установами та інвестиційними фірмами, що вносить зміни до Директиви 2002/87/ЄС та скасовує Директиви 2006/48/ЄС та 2006/49/ЄС/.

Отже, за період з моменту приєднання Болгарії до ЄС були імплементовані всі акти права ЄС у фінансовій сфері, які вимагаються стандартами SEPA, а саме: Директива 2015/2366, Регламент 1113/2023, Регламент 260/2012, Директива 2013/36/ЄС та Директива 2015/849.

На відміну від Болгарії, яка стала членом ЄС ще до повноцінного запуску схеми SEPA, **Чорногорія** розпочала процес інтеграції до Єдиного європейського платіжного простору вже в умовах сформованого та чинного правового режиму SEPA. На момент початку активної гармонізації її платіжного законодавства ключові елементи SEPA – директиви щодо платіжних послуг, регламенти про євро-платежі та технічні правила – вже тривалий час застосовувалися в ЄС.

Чорногорія не є державою-членом ЄС, однак має статус держави-кандидата та з 2002 року використовує євро як фактичну валюту обігу. Саме цей факт, у поєднанні з євроінтеграційним курсом, зумовив необхідність приведення національного платіжного законодавства у відповідність до acquis ЄС, зокрема у сфері платіжних послуг.

Ключовим елементом цього процесу стала імплементація норм, еквівалентних Директиві 2015/2366, у національне законодавство Чорногорії, а також приведення регуляторної моделі платіжного ринку до стандартів ЄС²⁹. Національний центральний банк виступив органом, відповідальним за ліцензування платіжних установ, нагляд за їх діяльністю та координацію технічної готовності до участі у схемі SEPA. 9 липня 2025 року Центральний банк Чорногорії ухвалив пакет реформ, спрямований на досягнення конкретних переваг для громадян і бізнесу. Цей пакет складається із трьох нормативних актів, які лібералізують рух коштів, прискорюють здійснення внутрішніх і міжнародних розрахунків, а також запроваджують європейські тарифи і стандарти у сфері платіжних послуг³⁰.

²⁹ Multilaw. Global FinTech Guide. Montenegro.

URL: https://multilaw.com/Multilaw/ZENTSO/BusinessGuides/Presentation/Section_Home.aspx?GuideCountry=Montenegro&GuideId=2&GuideSection=367&

³⁰ SEPA in Montenegro: Benefits and Challenges. CEE Legal Matters. URL: <https://ceelegalmatters.com/briefings/30486-sepa-in-montenegro-benefits-and-challenges>

Результатом цього процесу стало офіційне рішення ЕРС про включення Чорногорії до географічної сфери дії схеми SEPA³¹. Отже, Чорногорія стала прикладом держави, яка отримала доступ до SEPA не внаслідок членства в ЄС, а шляхом доведення регуляторної та інституційної еквівалентності свого платіжного режиму праву ЄС.

Центральний банк Чорногорії повідомив, що в період із 7 жовтня по 7 грудня 2025 року платіжна система SEPA почала активно використовуватися фізичними особами. Наразі рівень участі у цій системі становить 78 % для транзакцій до 200 євро та 65,9 % для транзакцій до 20 000 євро. Середня комісія SEPA для фізичних осіб через електронні канали становить лише 2,24 євро, тоді як середня комісія SWIFT за ті ж транзакції становить 66,8 євро, тобто SWIFT майже у 30 разів дорожчий. Зазначається, що економіка також зафіксувала сильні початкові результати, приблизно половина міжнародних потоків спрямована до SEPA. Для юридичних осіб комісія за електронні транзакції SEPA становить 6,4 євро, тоді як комісія SWIFT – 46,9 євро, тобто в сім разів вища³².

Завершення необхідного узгодження з *acquis* ЄС дозволило *Албанії* приєднатися до географічного охоплення схеми SEPA у листопаді 2024 року³³. Вже станом на травень 2025 року всі албанські банки були зареєстрованими учасниками схеми SEPA, а дебетові та кредитні схеми SEPA почали функціонувати 7 жовтня 2025 року³⁴.

Європейська Комісія у своєму звіті підкреслила, що в Албанії протягом першого кварталу 2025 року відбулися перші транзакції між постачальниками послуг ініціювання платежів та банками в межах впровадження відкритого банкінгу. Електронні платежі зросли на 24 % у першій половині 2025 року, чому сприяло збільшення онлайн-платежів та платежів картками. У січні 2025 року Банк Албанії (далі – BoA) розпочав розробку «клона» системи миттєвих платежів TARGET. BoA також працює над впровадженням стандартів ISO 20022 та SEPA для внутрішнього ринку й підвищенням ефективності електронних платежів. У вересні 2025 року BoA вніс поправки до правил платіжних систем AIPS, AIPS EURO та AECH, а також функціонування системи SWIFT, що значно зменшило витрати на платежі для громадян та бізнесу, тим самим заохочуючи використання електронних каналів.

³¹ Montenegro is now part of the SEPA payment schemes' geographical scope. *European Payments Council web-site*. URL: <https://www.europeanpaymentscouncil.eu/document-library/press-releases/montenegro-now-part-sepa-payment-schemes-geographical-scope>

³² CBCG: SEPA uygulamasının ilk iki ayında kullanıcılar için maliyetlerde güçlü ve ölçülebilir bir düşüş gözlemlendi. *Vijesti Website*. URL: <https://tr.vijesti.me/Vijesti/ekonomi/789116/CBCG--SEP-uygulamas%C4%B1n%C4%B1n-ilk-iki-ay%C4%B1nda-kullan%C4%B1c%C4%B1lar-%C3%A7in-maliyetlerde-g%C3%B6zlemlendi-g%C3%B6r%C3%BCl%C3%BCr--g%C3%BC%C3%A7in-%C3%B6l%C3%A7lebilir-bir-d%C3%BC%C5%9F%C3%BC%C5%9F-kaydetti>

³³ Albania is now part of the SEPA payment schemes' geographical scope. *European Payments Council Website*. URL: <https://www.europeanpaymentscouncil.eu/document-library/press-releases/albania-now-part-sepa-payment-schemes-geographical-scope>

³⁴ Albania and SEPA: advancing payment integration. *European Payments Council Website*. URL: <https://www.europeanpaymentscouncil.eu/news-insights/insight/albania-and-sepa-advancing-payment-integration>

Щодо боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму, Албанія продовжила виконувати рекомендації FATF через Комітет експертів з оцінювання заходів боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму (Moneyval). Держава продовжила зусилля щодо узгодження законодавства з Директивою 2015/849 (AML), схваливши два акти вторинного законодавства, призначені для суб'єктів, що займаються фінансовою діяльністю, нефінансових підприємств тощо. Крім того, Рада Албанії прийняла положення про інформацію, що супроводжує переказ коштів, та створила спеціальний відділ із моніторингу ризиків (AML) і протидії фінансуванню тероризму (CFT). Також держава прийняла законодавство щодо управління ризиками та оновила вимоги до ліцензування фінансових установ, включно з небанківськими фінансовими установами та пунктами обміну іноземної валюти, відповідно до рекомендацій Moneyval. Реєстр бенефіціарних власників також наразі працює³⁵.

Північна Македонія приєдналася до географічного охоплення схеми Єдиної зони платежів у євро в березні 2025 року, здійснивши необхідну гармонізацію з *acquis* ЄС³⁶. Доєднання до схеми SEPA банків планувалося до жовтня 2025 року. Зміни до Закону про платіжні системи та послуги, прийняті в лютому 2025 року були узгоджені з відповідними положеннями Директиви 2015/2366³⁷. Що стосується боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму (AML/CFT), у жовтні 2024 року Північна Македонія прийняла зміни до Закону про запобігання відмиванню грошей та фінансуванню тероризму, які, серед іншого, сприяють кращому відстеженню транзакцій з метою підвищення безпеки та узгодження із заходами боротьби з відмиванням грошей. Це спрямовано на узгодження національного законодавства з Регламентом ЄС про переказ коштів. У 2024 році третій Національний звіт про оцінку ризиків щодо відмивання грошей, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення, що охоплює 2019-2023 роки, був підготовлений відповідно до методології Світового банку. Уряд прийняв документ у березні 2025 року³⁸.

³⁵ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT. Albania 2025 Report. Accompanying the document. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/fe9138b7-90fe-4277-a12c-3a03f6d1957f_en?filename=albania-report-2025.pdf

³⁶ North Macedonia's SEPA journey: advancing integration through payments. *European Payments Council Website*. URL: <https://www.europeanpaymentscouncil.eu/news-insights/insight/north-macedonias-sepa-journey-advancing-integration-through-payments#:~:text=In%20March%202025%2C%20the%20EPC,of%20trade%20and%20remittance%20flows.>

³⁷ ЗАКОН ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПЛАТЕЖНИ УСЛУГИ И ПЛАТНИ СИСТЕМИ. URL: <https://www.sobranie.mk/preview?id=16654597-1f40-44b9-b650-b6673ebd3d2d&url=https://sp.sobranie.mk/sites/2023/materials/638693029266342352/Documents/638774751683892112.doc&method=GetDocumentContent>

³⁸ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT. North Macedonia 2025 Report. Accompanying the document. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/267b368e-6b55-4a42-bb72-6395593de4da_en?filename=north-macedonia-report-2025.pdf

Молдова офіційно приєдналася до Єдиної зони платежів у євро і стала її операційною частиною 6 жовтня 2025 року. Це підтверджено Національним банком Молдови, який координував весь процес введення держави до географічної зони SEPA та практичного підключення банківських установ до європейських систем. У повідомленні Національного банку Молдови зазначено, що тепер громадяни й бізнес можуть здійснювати євро-платежі швидко, безпечно й за низькими тарифами, як у державах-членах ЄС³⁹.

Національний банк Молдови подав офіційну заявку до ЕРС на включення держави до SEPA 30 січня 2024 року. 6 березня 2025 року ЕРС схвалила включення Молдови до географічної зони SEPA, визнаючи, що національна платіжна інфраструктура та регулювання були приведені у відповідність до європейських стандартів⁴⁰.

Що стосується імплементації права ЄС у національне законодавство Молдови, ключовим документом є Закон № 114/2012 про платіжні послуги та електронні гроші⁴¹. Цей Закон створює правову основу для діяльності платіжних установ, випуску електронних грошей і регулювання послуг трансграничних платежів у державі. У 2022 році до цього Закону було внесено зміни Законом № 209/2022⁴², які спрямовані на перенесення вимог Директиви 2015/2366 у національне законодавство, що актуалізувало правову базу для трансграничних платежів і подальшої участі Молдови в SEPA.

Отже, необхідно вирізняти приєднання до схеми SEPA у два способи – у разі вступу до Європейського Союзу та в разі приєднання без вступу. Ще одним критерієм для відстрочення виконання вимог актів ЄС є невходження держави до зони євро – для таких держав передбачено довший період впровадження всіх вимог схеми SEPA.

Слід зазначити, що на теперішній час не всі держави-кандидати у члени ЄС є учасниками схеми SEPA. Наприклад, щодо **Туреччини** Європейська Комісія зазначає, що наразі вона просунула впровадження системи миттєвого та безперервного переказу коштів (FAST). Послуга FAST Request-to-Pay, яка з 2024 року була доступна лише для приватних осіб, була оновлена в січні 2025 року, щоб надати доступ корпоративним клієнтам. Водночас Туреччині все ще потрібно тісніше узгодити свої закони із законодавством ЄС та рекомендаціями FATF для подальшого зміцнення своєї системи боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму (далі – AML/CFT).

У 2025 році Туреччина запровадила суворі правила AML/CFT для криптовалют та їхніх постачальників послуг. Із нещодавніми поправками

³⁹ De astăzi, Republica Moldova este conectată la SEPA: plăți în euro rapide, sigure și la costuri reduse, la fel ca în Uniunea Europeană. *Moldovan National Bank web-site*. URL: <https://www.bnm.md/ro/content/de-astazi-republica-moldova-este-conectata-la-sepa-plati-euro-rapide-sigure-si-la-costuri>

⁴⁰ Moldova is now part of the SEPA payment schemes geographical scope. *European Payments Council Website*. URL: <https://www.europeanpaymentscouncil.eu/document-library/press-releases/moldova-now-part-sepa-payment-schemes-geographical-scope>

⁴¹ Law on Payment Services and Electronic Money, no. 114 of May 18, 2012. *Moldovan National Bank Website*. URL: <https://www.bnm.md/files/Law%20on%20Payment%20Services%20and%20Electronic%20Money,%20no.%20114%202012.pdf>

⁴² LEGE nr. 209 din 15.07.2022. *Moldovan National Bank Website*. URL: https://www.bnm.md/files/Legea%20nr.%20209_2022.pdf

постачальники послуг та платформи цифрової валюти повинні перевіряти особи користувачів для транзакцій, що перевищують певний поріг, та позначати або блокувати перекази, які вважаються ризикованими, особливо з незареєстрованих гаманців. Усі постачальники криптопослуг зобов'язані отримати ліцензію та дотримуватися зобов'язань щодо постійного нагляду та звітності. Однак Туреччина не узгодила свою нормативно-правову базу з Регламентом ЄС 2023/1113: хоча турецьке законодавство вимагає відстеження даних для традиційних банківських переказів згідно зі стандартами FATF, воно не має еквівалентних зобов'язань для переказів криптоактивів⁴³.

Висновки

Приймаючи нові або змінюючи чинні правові акти у платіжній сфері, Європейський Союз зазвичай передбачає період, протягом якого держави-члени ЄС мають впровадити їхні вимоги в законодавство та на практиці. Також аналіз досвіду окремих держав (зокрема Словаччини) свідчить, що такі вимоги можуть бути відстрочені.

Водночас, що стосується України, вбачається, що відстрочення може не знадобитися. Нагадаємо, що чинний Закон України «Про платіжні послуги» було прийнято у 2021 році та спрямовано, зокрема, на імплементацію вимог директив 2015/23662 та 2009/110/ЄС. У 2023 році Національний банк України (далі – НБУ) звітував про впровадження нового покоління Системи електронних платежів НБУ на базі стандарту ISO 20022⁴⁴, а у липні 2025 – про впровадження відкритого банкінгу⁴⁵.

У Річному звіті НБУ за 2024 рік йдеться, зокрема, про таке:

«У 2024 році Національний банк тісно співпрацював з Генеральним директором Європейської комісії з питань фінансової стабільності, фінансових послуг та союзу ринків капіталу (DG FISMA).

За результатами неофіційної оцінки відповідності національного законодавства директивам та регламентам ЄС стосовно протидії легалізації (відмиванню) доходів, платежів та банківської діяльності отримали пропозиції щодо необхідних змін в законодавстві України. Колеги з DG FISMA констатували наявність прогресу у впровадженні положень, потрібних для виконання критеріїв приєднання до SEPA.

Національний банк планує забезпечити подання заявки щодо приєднання України до SEPA після внесення необхідних законодавчих змін (орієнтовно – у другому півріччі 2025 року).

Паралельно Національний банк разом із фінансовою спільнотою розробляє необхідні кроки для технологічної інтеграції в SEPA.

⁴³ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT. Türkiye 2025 Report. Accompanying the document. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52025SC0756>

⁴⁴ Запрацювало нове покоління СЕП – на базі стандарту ISO 20022 в цілодобовому режимі. Вебсайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zapratsyuvalo-nove-pokolinnya-sep-na-bazi-standartu-iso-20022-v-tsilodobovomu-rejimi>

⁴⁵ Затверджено Положення про відкритий банкінг в Україні. Вебсайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zatverdjeno-polojennya-pro-vidkritiy-banking-v-ukrayini>

Маємо чітке розуміння потрібних змін нашої платіжної інфраструктури та ролей Національного банку, фінансових установ та їх об'єднань у цьому процесі»⁴⁶.

Законодавчі ініціативи у сфері імплементації стандартів SEPA подавалися ще попереднім Урядом України, однак не були прийняті Верховною Радою України до його відставки. Наразі діючим Кабінетом Міністрів України внесено нові законопроекти з цього приводу (табл. 3).

Табл. 3.

Назва законопроекта	Питання, що ним регулюються
Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення відповідності актам права Європейського Союзу та відповідним критеріям, встановленим Європейською платіжною радою, з метою приєднання України до Єдиної зони платежів у євро (SEPA) (реєстр. № 14327 від 23.12.2025)	<i>Приведення законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення у відповідність до міжнародних стандартів з питань боротьби з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму та забезпечення виконання умов, встановлених ЕРС, необхідних для подання Україною заявки стосовно приєднання до Єдиної зони платежів у євро (SEPA), зокрема:</i> - Директиви 2015/849; - Директиви (ЄС) 2018/843 Європейського Парламенту та Ради від 30 травня 2018 року про внесення змін до Директиви (ЄС) - 2015/849 про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму та про внесення змін до Директив 2009/138/ЄС та 2013/36/ЄС; - Директиви (ЄС) 2019/1153 Європейського Парламенту та Ради від 20 червня 2019 року, що встановлює правила, що сприяють використанню фінансової та іншої інформації для запобігання, виявлення, розслідування або переслідування певних кримінальних правопорушень, та скасовує Рішення Ради 2000/642/ІНА; - Директиви (ЄС) 2019/1937 Європейського Парламенту та Ради від 23 жовтня 2019 року про захист осіб, які повідомляють про порушення законодавства Союзу.
Проект Закону про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо забезпечення відповідності актам права Європейського Союзу та відповідним критеріям, встановленим Європейською платіжною радою, з	<i>Приведення законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення у відповідність до міжнародних стандартів з питань боротьби з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму та забезпечення виконання умов, встановлених ЕРС, необхідних для подання Україною заявки стосовно приєднання до Єдиної зони платежів у євро (SEPA) (системно пов'язаний із законопроектом реєстр. № 14327 від 23.12.2025).</i> <i>Спрямований на:</i> - захист особистих немайнових прав юридичної особи у зв'язку із

⁴⁶ Річний звіт 2024. Національний банк України. Вебсайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2024.pdf?v=16

метою приєднання України до Єдиної зони платежів у євро (SEPA) (реєстр. № 14326 від 23.12.2025)	завідомо неправдивим повідомленням або публічним розкриттям чи неумисним повідомленням або публічним розкриттям недостовірної інформації щодо її уповноваженої (посадової чи службової) особи про можливі факти порушень Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»; - право на відповідь для осіб, немайнові права яких було порушено, внаслідок публічного розкриття інформації про можливі порушення названого Закону України; - звільнення фізичної особи від обов'язку відшкодування майнової та (або) моральної шкоди у випадку неумисного повідомлення або неумисного публічного розкриття недостовірної інформації про можливі порушення вимог названого Закону України.
Проект Закону про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо забезпечення відповідності актам права Європейського Союзу та відповідним критеріям, встановленим Європейською платіжною радою, з метою приєднання України до Єдиної зони платежів у євро (SEPA) (реєстр. № 14328 від 23.12.2025)	Приведення законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення у відповідність до міжнародних стандартів з питань боротьби з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму та забезпечення виконання умов, встановлених ЕРС, необхідних для подання Україною заявки стосовно приєднання до Єдиної зони платежів у євро (SEPA) (системно пов'язаний із законопроектом реєстр. № 14327 від 23.12.2025). Спрямований на встановлення: - адміністративної відповідальності для посадових осіб підприємств, установ та організацій за примушування працівника до звільнення, притягнення його до дисциплінарної відповідальності або піддання іншим негативним заходам впливу у зв'язку з повідомленням ним про порушення вимог законодавства; за незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах чи в інтересах іншої фізичної або юридичної особи, інформації про викривача у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, що повідомив про порушення у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, а також інформації про осіб, дій або бездіяльності яких стосуються такі повідомлення; - кримінальної відповідальності за незаконне звільнення працівника з роботи у зв'язку з повідомленням ним про порушення вимог законодавства у сфері запобігання та протидії корупції.

Відповідно до інформації НБУ прийняття відповідних законопроектів забезпечить можливість подання Україною заявки на приєднання до Єдиної зони платежів у євро (SEPA) до ЕРС.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради Удержави як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені у документі, не є офіційною позицією Верховної Ради Удержави, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*